

Bioplynové stanice v Jihočeském kraji

současnost a perspektivy

Miroslav Kajan
Česká bioplynová asociace
www.czba.cz
aqua@trebon.cz

---

9. 5. 2011, Calla, JČU České Budějovice

Bioplynové stanice v Jihočeském kraji

- Nejstarší zemědělská BPS v ČR (Evropě)
- CZBA
- BPS Třeboň II – nejvíce využívá teplo (projekt roku 2009)
- 1. suchá fermentace

BIO PLYN ???

Plyn vznikající při biologických procesech ?

O₂ - fotosyntéza

CO₂ – alkoholové kvašení

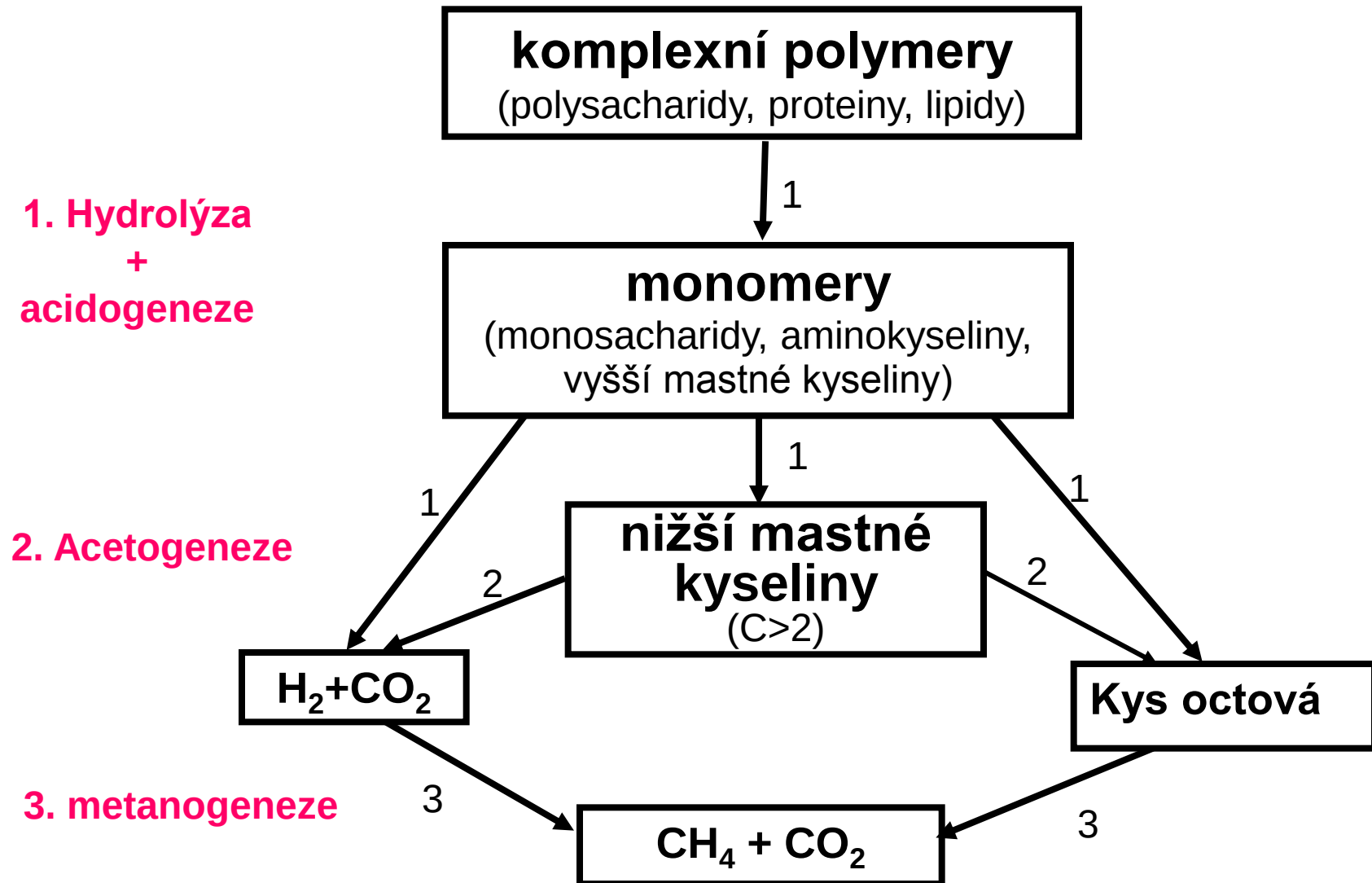
BIOPLYN = plynný produkt ***anaerobní metanové fermentace*** (rozkladu) organických látek

CH₄, CO₂, N₂, H₂, ...

Anaerobní digesce, biometanizace, biogasifikace)

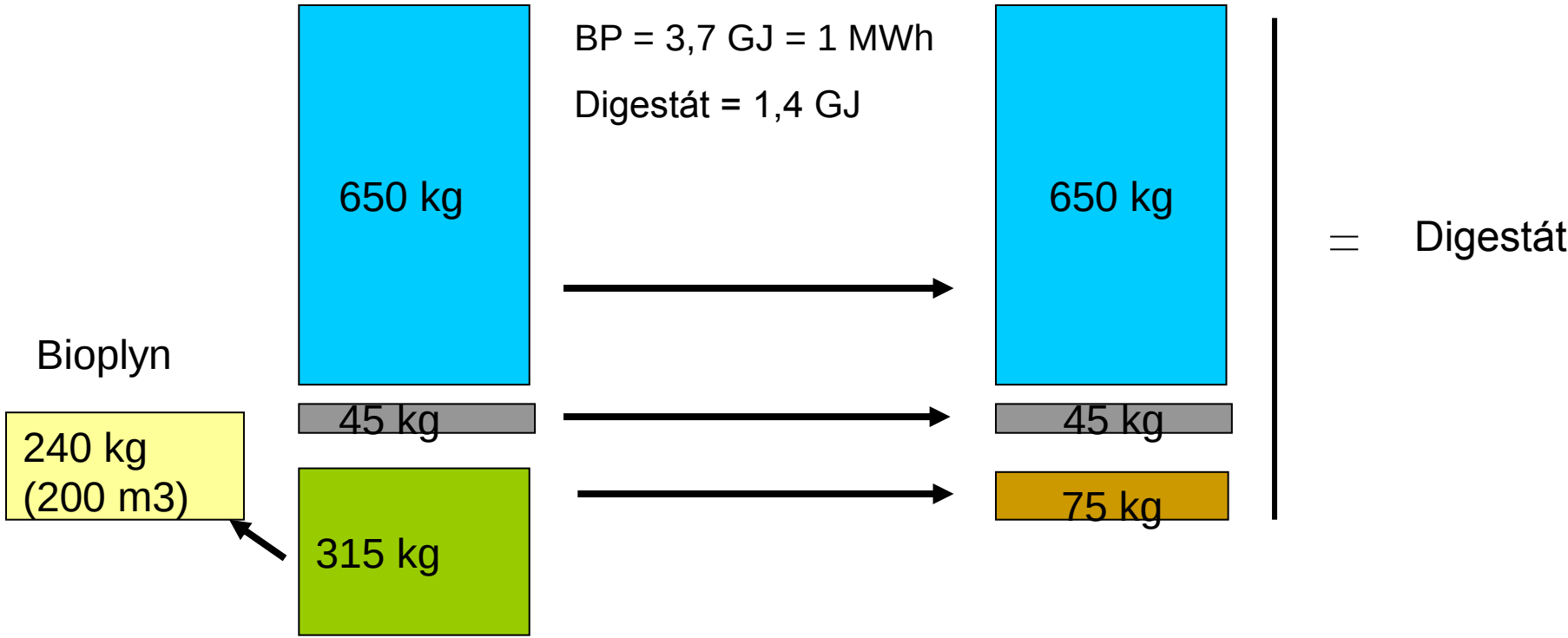
Anaerobní digesce = postupný rozklad organické hmoty v anaerobním prostředí konsorciem mikroorganismů na bioplyn a **fermentační zbytek (digestát)**

Schéma anaerobního rozkladu za tvorby bioplynu

Hmotnostní bilance:kukuřiční siláž 1000 kg, 35% TS, 90% oTS

Substrát = 5,1 GJ
BP = 3,7 GJ = 1 MWh
Digestát = 1,4 GJ

Sušina 35% x 8% tj. ředící voda
1 t siláže = 1m³ digestátu

Substrát	Produkce bioplynu (m³/_{t OL})	CH₄ (%)	Produkce CH₄ (m³/_{t OL})
Sacharidy	790	50	395
Lipidy	1 250	68	850
Proteiny	700	71	497

100 kg	Suš. %	OL %	OL Kg	BP m ³ /kgOL	BP m ³ /100kg	CH4 %	CH4 m ³ /100kg
kejda	6	80	4,8	0,450	2 160	62	1 340
Kuk.siláž	30	90	27	0,600	16 200	52	8 424

Bilance energie

- 90 % energie rozloženého substrátu do bioplynu
- 5 % na růst nové biomasy (60 % u aerobních)
- 5 % reakční teplo (40 % u aerobních)

Bilance uhlíku

- 95 % uhlíku rozloženého substrátu do bioplynu
- 5 % do nové biomasy
- (u aerobních procesů 50 % do biomasy, 50 % do CO₂)

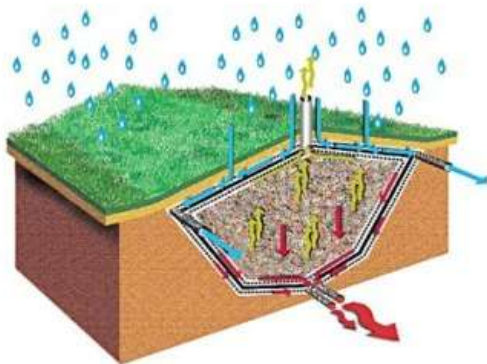
Výhody

- **Uvolňování naakumulované energie v biomase do bioplynu**
- **Bioplyn – multifunkční energetický nosič (teplo, KJ, úprava na ZP =další použití jako ZP**
- **Možnost regulace produkce = dávkováním, plynojemí**
- **Digestát, zemědělství, údržba krajiny**

Bioplynová zařízení

skládky

ČOV s AD

Bioplynové stanice
(zemědělské, komunální,
průmyslové)

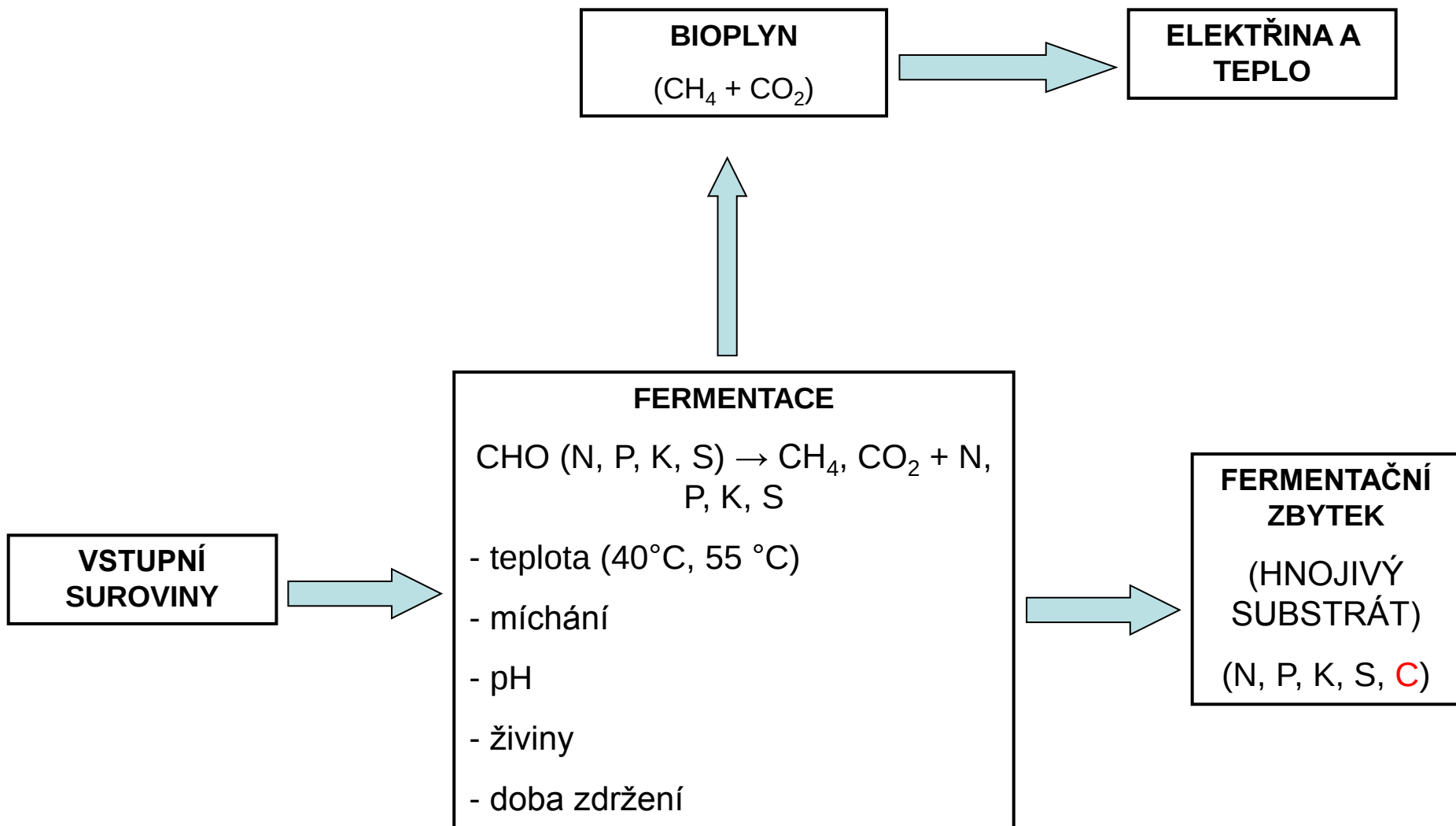

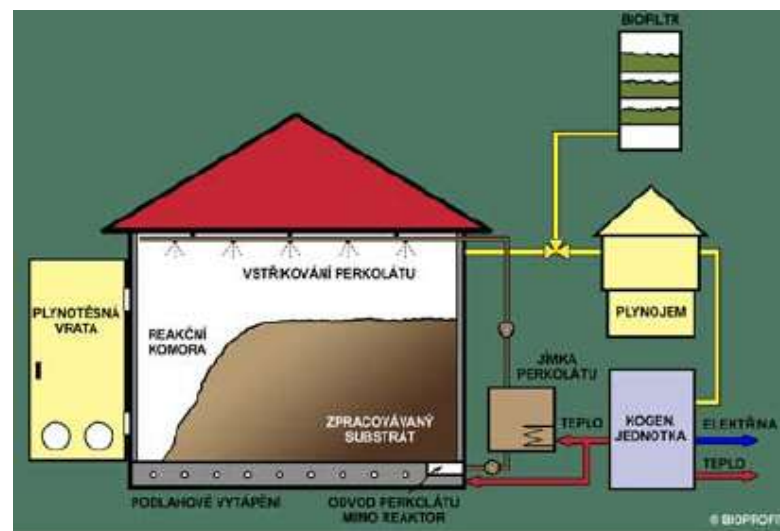
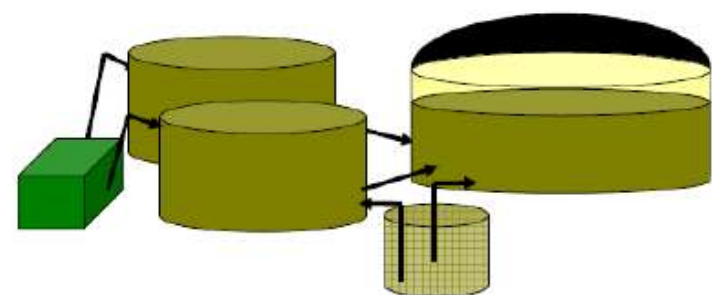
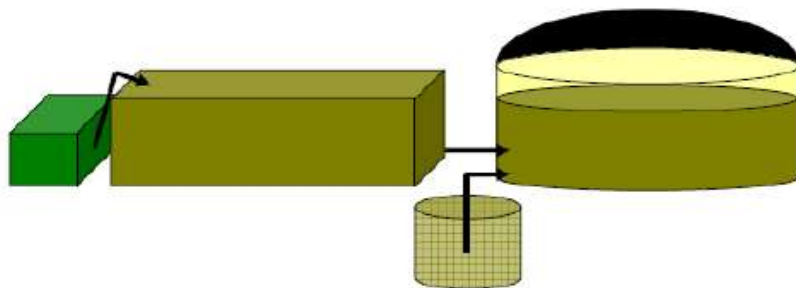
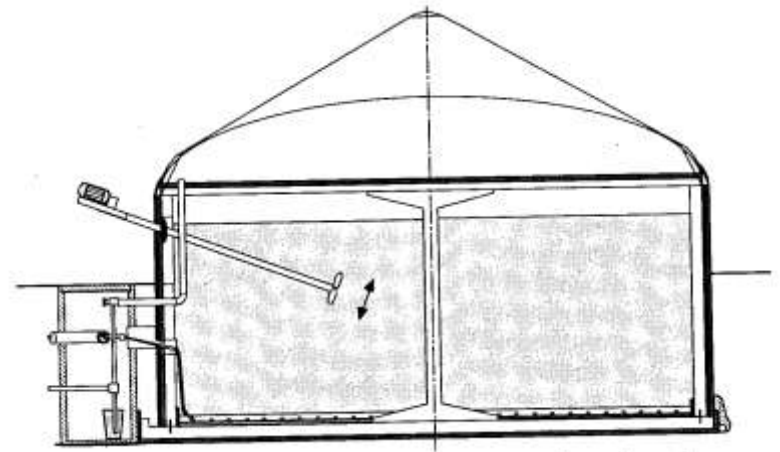
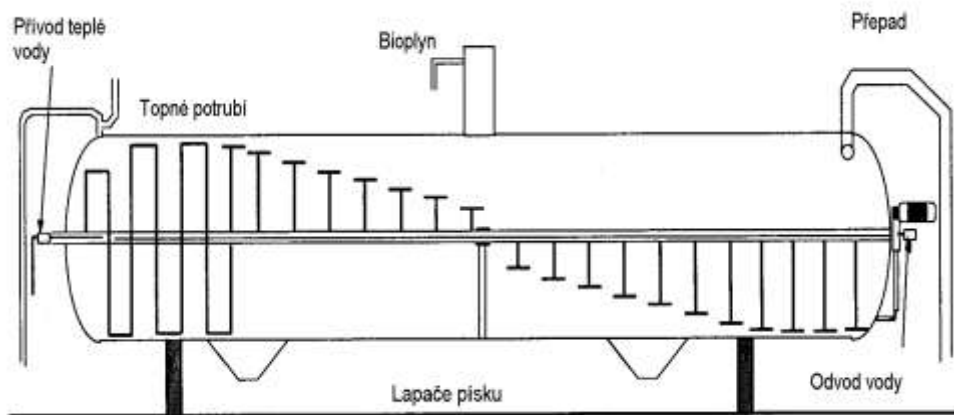

www.czba.cz

☒ BPS komunální	☒ BPS zemědělské	☒ ČOV
☒ BPS průmyslové	☒ Skládkový bioplyn	

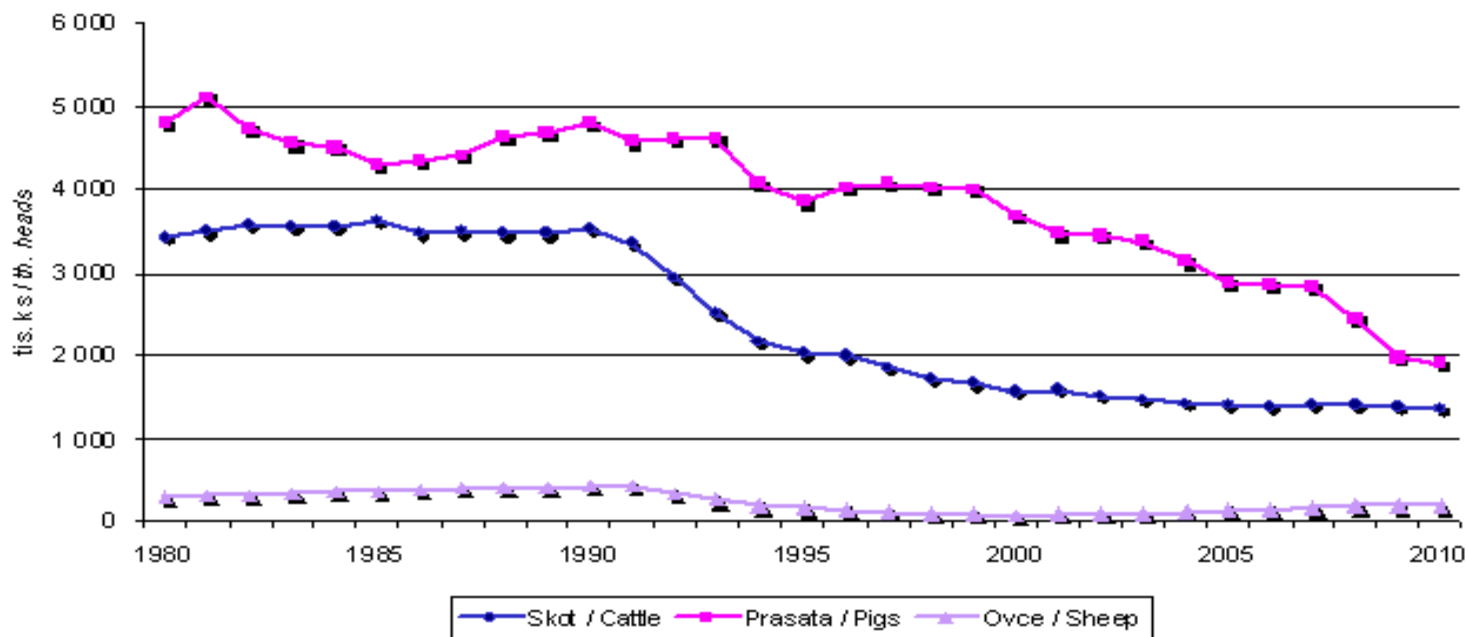

Důvody vedoucí k výstavbě zemědělských BPS v ČR po r. 2005

- Finanční a legislativní podmínky
- Rapidní pokles živočišné výroby
- Nízká cena rostlinných komodit
- Cena hnojiv
- Využití mechanizace a stavebních objektů
- Deklarovaná jednoduchost, nenáročnost, návratnost BPS
- **Stabilizování zemědělské výroby, zaměstnanost**

Vývoj stavů hospodářských zvířat v ČR v letech 1980 - 2010

Livestock in CR: time series 1980-2010

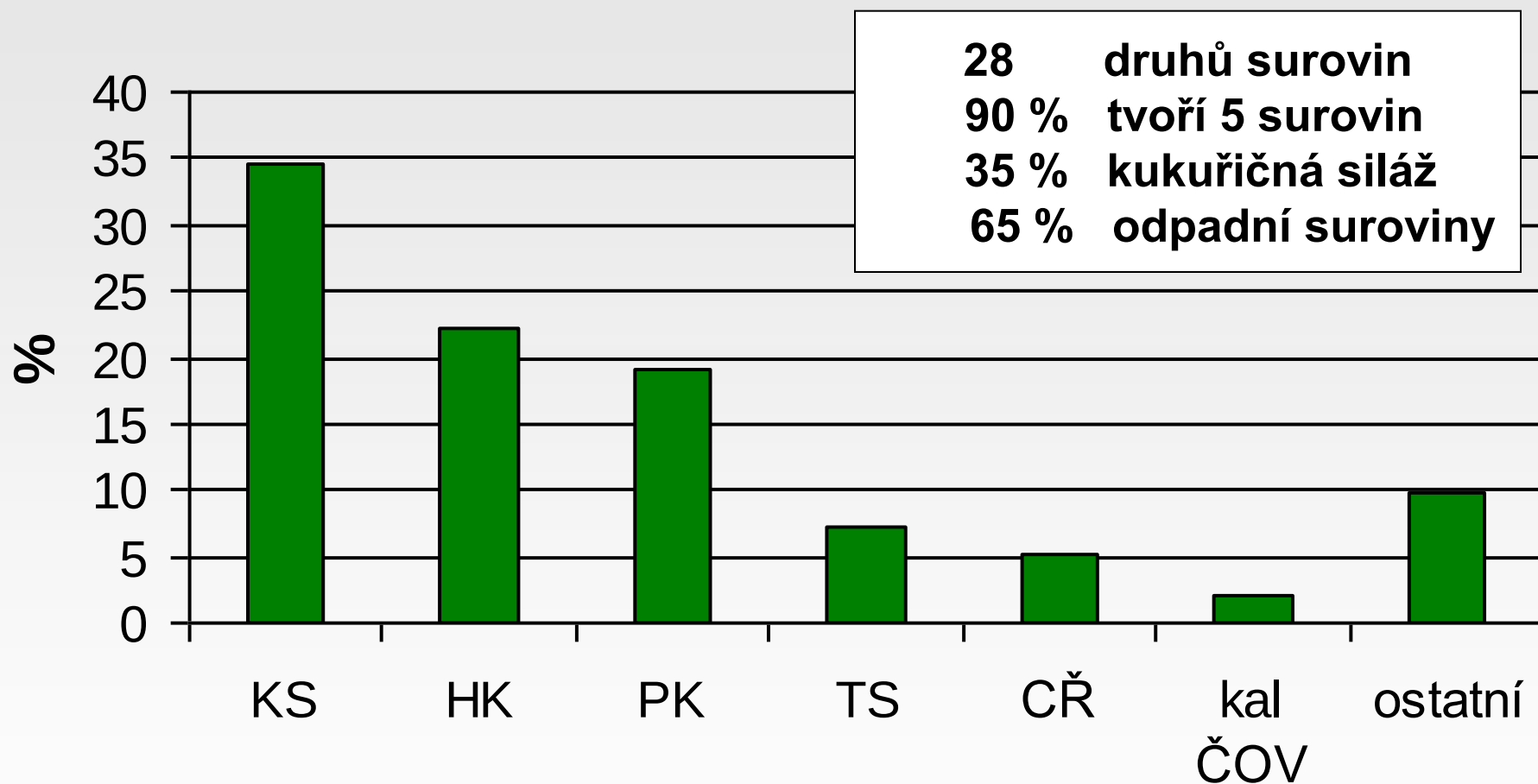

JČ kraj zemědělská půda 422 tis.ha (61% orná půda, 38 % TTP).

Osevní plochy 253 tis. ha, což je ve srovnání s rokem 2009 o 3 % méně. Na menší ploše jsou letos pěstovány všechny druhy obilovin s výjimkou kukuřice na zrna, ovsa a tritikale. Větší jsou letos osevní plochy olejnin, zejména řepky, píce a luskovin. Dvojnásobně vzrostly plochy neoseté půdy a úhoru 5 200 ha.

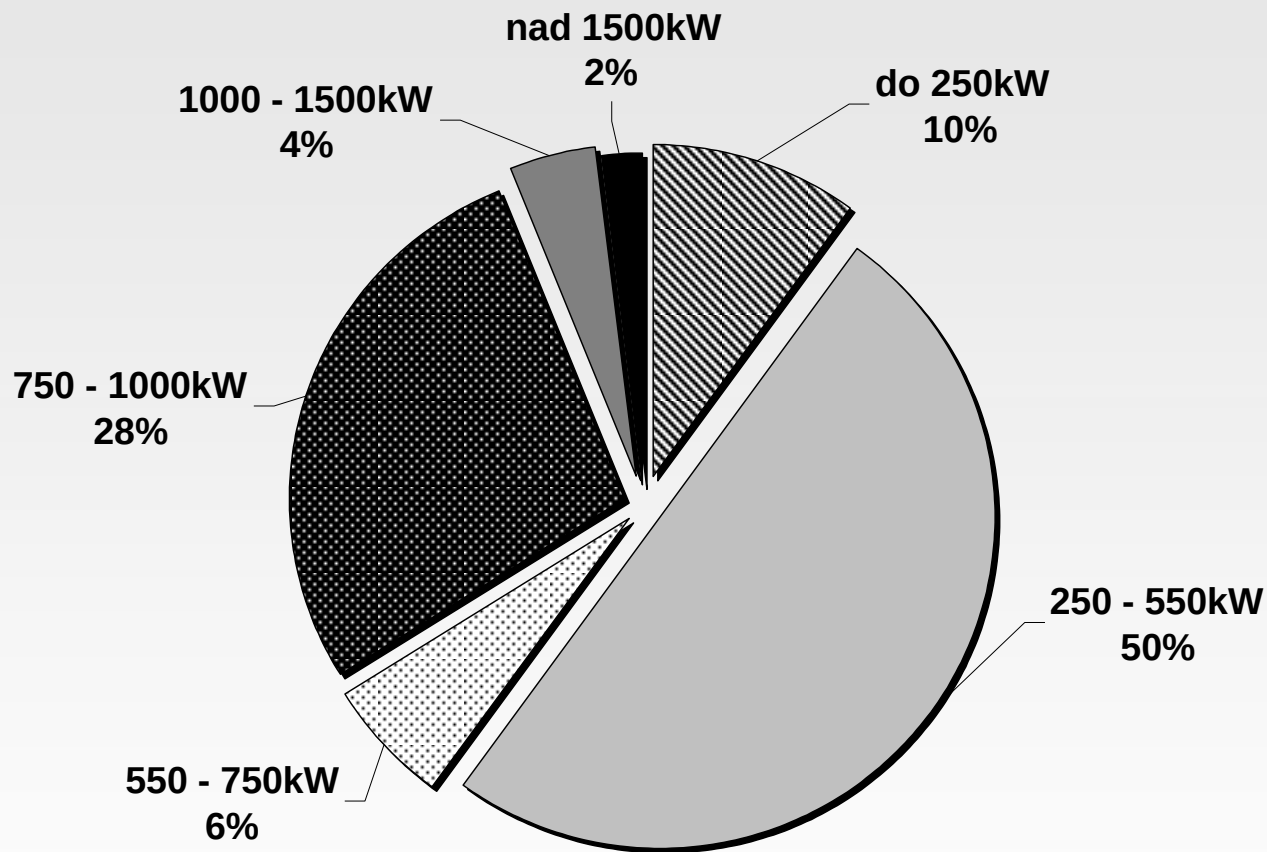
Skot 2003/2010 = 217 tis./210 tis, prasata 398 tis./225 tis. drůbež 3 562 tis./2921tis.

Zpracovávané substráty

Rozdělení BPS dle instalovaného el. výkonu

Nejčastější výtky

- zápach (2 – 4 BPS)
  - v rámci negativní reakce na OZE:
  - *nestabilní výkon v průběhu dne a roku*
  - *monokultury kukuřice*
  - *vysoká měrná spotřeba fosilních paliv*
  - *emise skleníkových plynů*
  - *podpora OZE zvyšuje cenu EE, vysoké zisky provozovatelů*
-

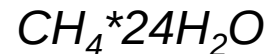
Roční využití instalovaného výkonu

Koef.roč. využití en.zdroje	Voda	FV	Vítr	Bioplyn „staré „	Bioplyn „nové „ (8000Mh)	Jádro
Ky	0,28	0,11	0,13	0,50	0,92	0,82
Dny/rok	102	40	47	182	332	299

Měrná produkce ekvivalentu CO₂

	g CO ₂ /kWh
Bioplyn	55
Biometan	100
Nafta <i>W-T-W (T-T-W)</i>	315 (300)
Zemní plyn <i>W-T-W (T-T-W)</i>	240 (200)
Výroba EE v ČR	700
<i>Výroba EE z BP v KJ bez tepla</i>	138

Zdroje metanu

$1\text{m}^3 - 160\text{ m}^3 \text{CH}_4$

- **Biologická činnost** (intestinální fermentace, rýžová pole, atd.)
 $300 \cdot 10^6$ t/rok
- **Z fosilních paliv** (těžba zemního plynu a uhlí, zpracování ropy) **$100 \cdot 10^6$ t/rok**
- **Přírodní zdroje** (močály, permafrost, oceány – hydrát metanu) **$160 \cdot 10^6$ t/rok**

Monokultury kukuřice

Osetá plocha (ha)	1990	2000	2009
Osevní plocha celkem	3 270 963	3 020 564	3 545 840
Kukuřice na siláž	381 525	232 406	179 663
Kukuřice na zrno	44 941	39 317	91 610
Trvalé travní porosty	833 000	961 000	925 173
Orná půda neosetá+ úhor	2 900	58 644	28 513
Skot (tis. kusů)	3 506	1 573	1 363

„Průměrná“ BPS - suroviny

Suroviny (tis.t/rok)	KS	TS	KH	KP	ostatní	Celkem
Průměrná	7,6	1,6	4,9	4,2	3,7	22,0

BPS	Instalovaný výkon (MWel.)	Bioplyn (mil. m ³ /rok)	Bioplyn energie (GWh/rok)	Produkce elektriny (GWh/rok)
Průměrná	0,69	2,53	13,9	5,55

100 „průměrných BPS“

KS = cca 10 % ploch, TS = 2 % ploch TTP, HK + KP = 4 %

Teplo nevyužité = 400 GWh/r = 40 000 000 m³/rok zemního plynu

BPS : 1 MWeI., 100 mil. Kč, 15 let, Kukuřice

OZE	Kč/kWh el.	%
substrát	1,50	49
investice	0,85	28
KJ	0,25	8
digestát	0,20	6
opravy	0,10	3
mzdy + režie	0,10	3
Úrok + pojištění	0,10	3,0
Celkem	3,10	100

Silová EE 1,3 Kč/kWh vs. Výkupní 4,13 Kč/kWh

Náklady ČR na OZE

OZE	Inst. Výkon MWeI.	Výroba EE GWh/rok	Kč/kWh výkupní-silová	Mld. Kč/rok
FV	2000	2 000	10	20
BPS	200	1 600	3	5

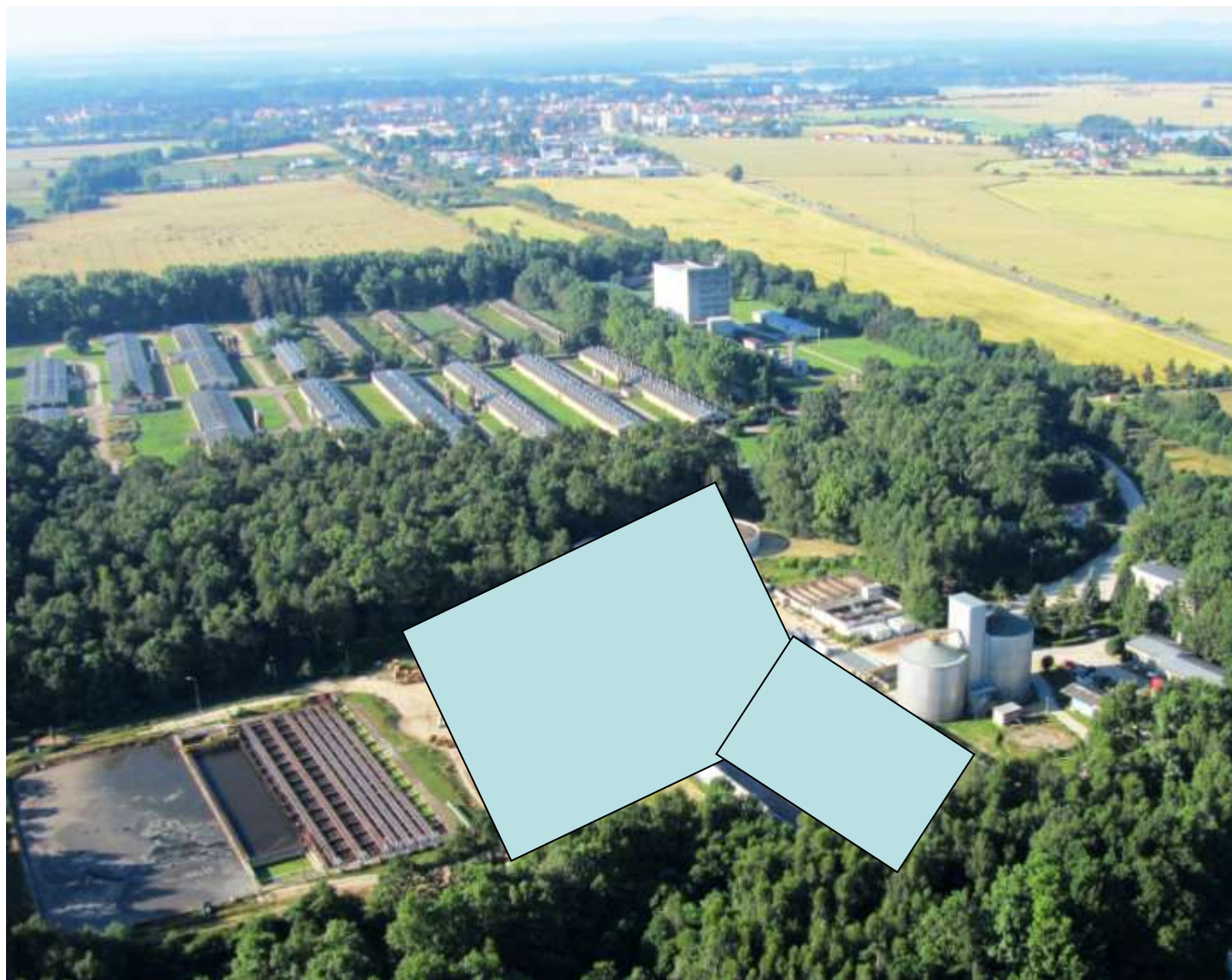
FV: náklady na přenosovou a distribuční soustavu, zisky do zahraničí

BPS: podpora rozvoje venkova, vyrovnaný a regulovatelný výkon, teplo

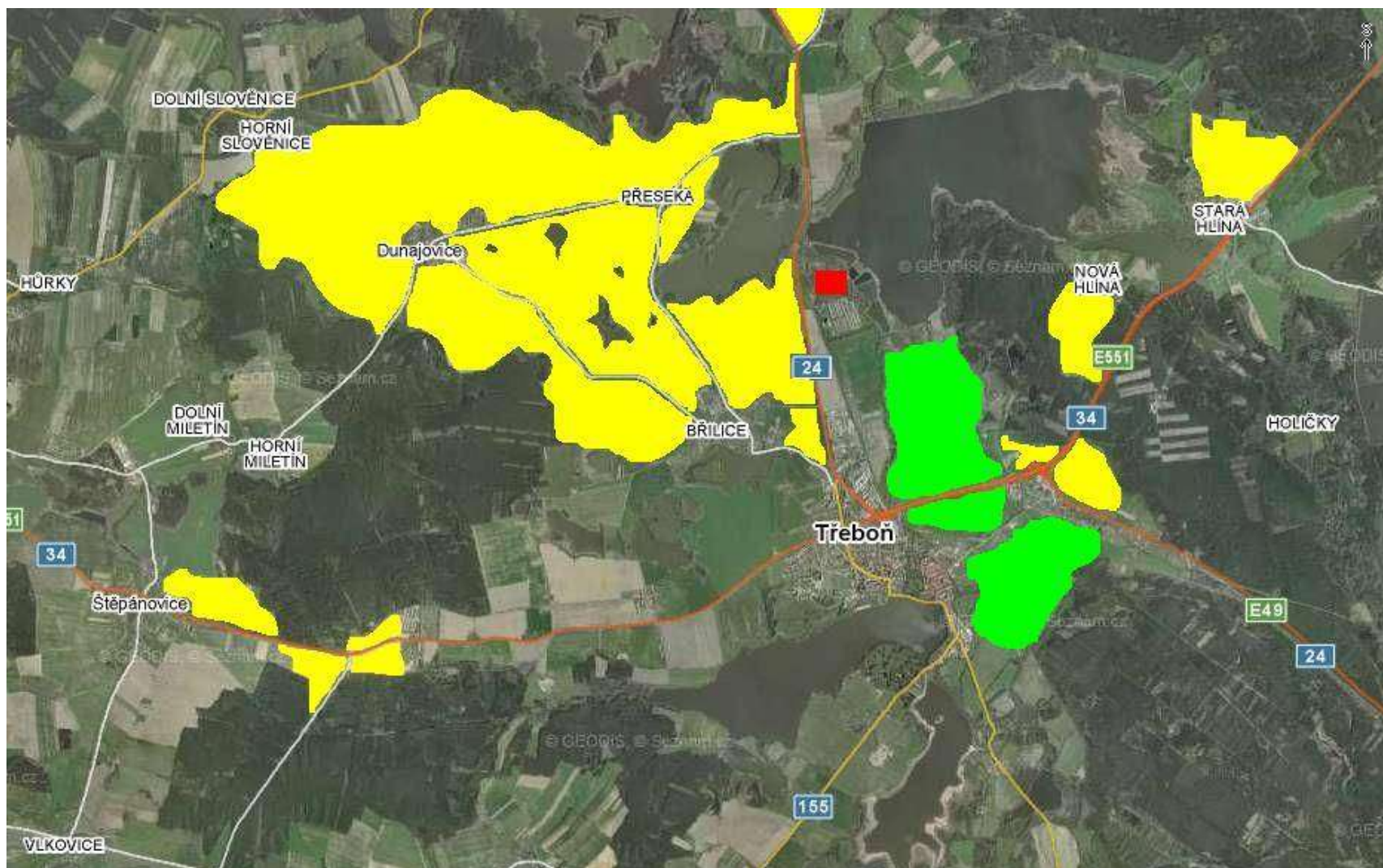

Areál pro výstavbu BPS

Situování osevních ploch

„Nová“ BPS Třeboň - 2009

1 MW_{EE} (+ 1MW_{Th})

3,8 mil m³ BP = primární energie BP 20 GWh

8 000 Mh

8 GWh_{EE} + 8 GWh_{Th}

Vlastní spotřeba EE (BPS, KJ, trafo) 10 % = 0,8 GWh_{EE}

Vlastní spotřeba tepla 15 % = 1,2 GWh_{Th}

Účinnost využití primární energie BP mimo vlastní BPS

100/20 GWh * (8 GWh_{EE} + 1,2 GWh_{Th})

46 %

„Nová“ BPS Třeboň - 2009

1 MW_{EE} (+ 1MW_{Th})

3,8 mil m³ BP = primární energie BP 20 GWh

8 000 Mh

8 GWh_{EE} + 8 GWh_{Th}

Vlastní spotřeba EE (BPS, KJ, trafo) 10 % = 0,8 GWh_{EE}

Vlastní spotřeba tepla 15 % = 1,2 GWh_{Th}

100 % využití disponibilního tepla = 6,8 GWh_{Th}

Účinnost

$100/20 \text{ GWh} * (8 \text{ GWh}_{\text{EE}} + 8 \text{ GWh}_{\text{Th}})$

80 %

„Nová“ BPS Třeboň - 2009

100 % využití disponibilního tepla

$6,8 \text{ GWh}_{T_h} = 24\,000 \text{ GJ} = 680\,000 \text{ m}^3 \text{ ZP}$

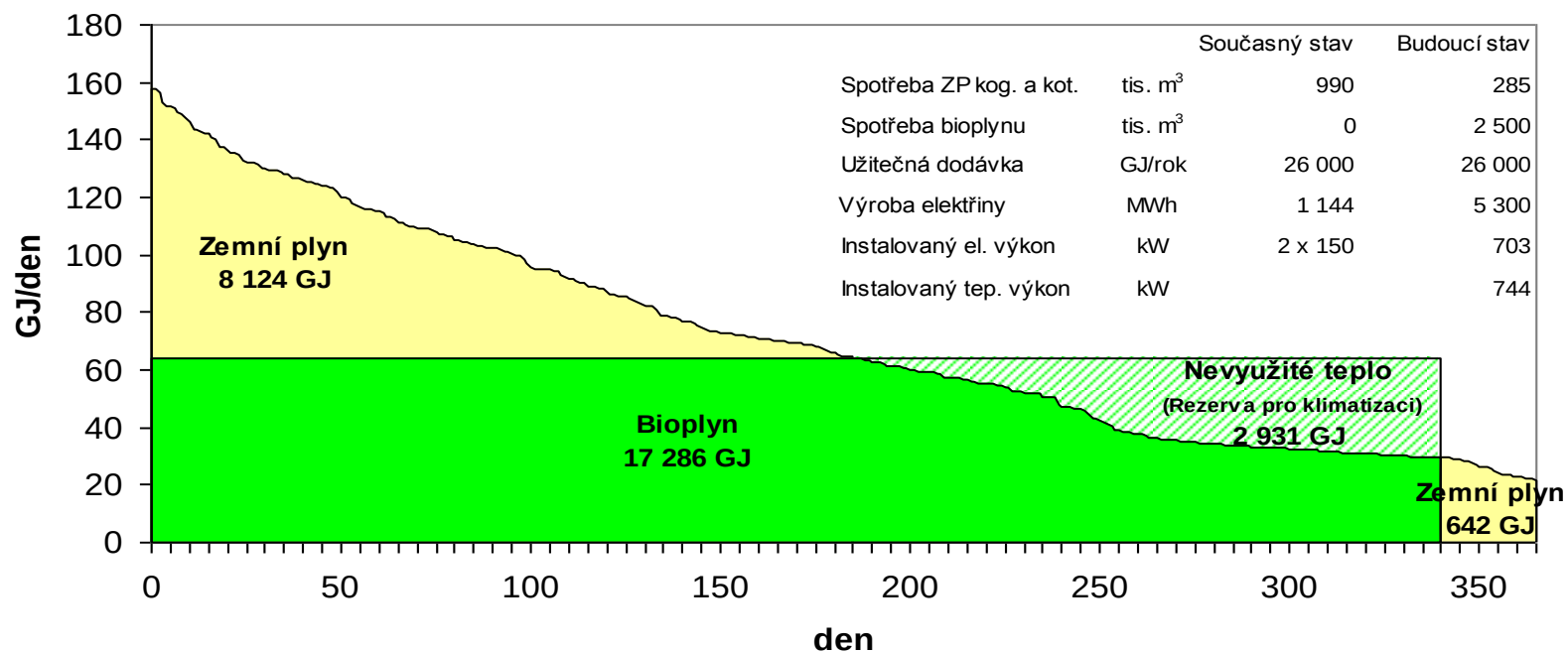
???

?

Bioplyn Třeboň

Lázně Aurora - Diagram trvání tepelného výkonu (2005)

2. BPS – lázně Aurora

Bioplynovod

Délka: 4,3 km

Průměr: 160 mm

Delta P: 40 / 20 kPa

Q: 420 Nm³ BP/h

18 pcs of drainers

„Nová“ BPS Třeboň

Bioteplárna

New building, noise 36 dB

Cogeneration Jenbacher

$844 \text{ kW}_{\text{el}} + 843 \text{ kW}_{\text{th}}$

Heat accumulation $2 \times 100 \text{ m}^3$

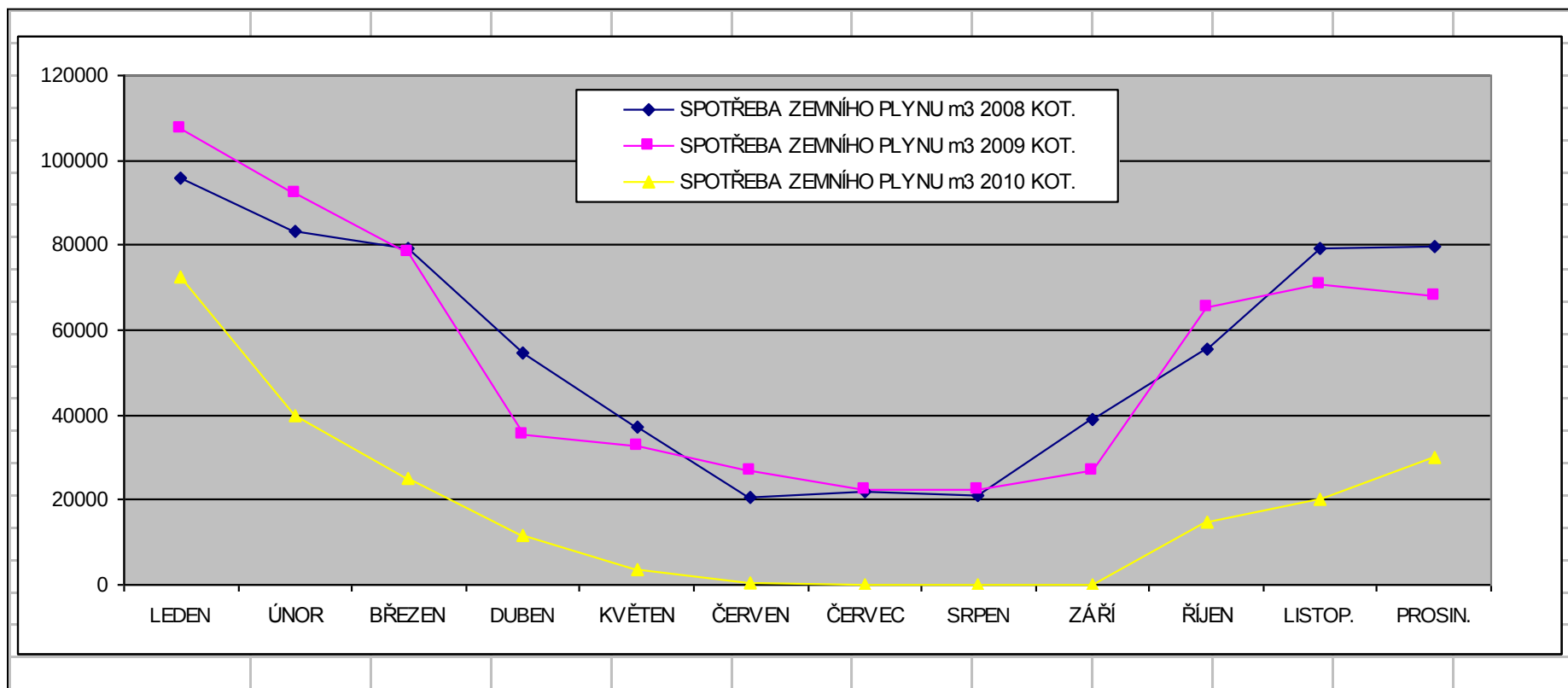

Energetický a ekologický projekt roku 2009 v ČR *MPO,MŽP,MPMR,ERU atd.*

Intelligentní řešení využití biomasy její konverzi na bioplyn dopravovaný plynovodem z místa produkce do místa spotřeby. Řešení bez negativních dopadů do distribučních sítí s efektem vytěsnění dováženého zemního plynu

Úspora cca 450 000 m³ ZP/rok

BPS Třeboň - Praha

**(Pilotní) projekt výroby a vtláčení biometanu z
bioplynové stanice Třeboň do plynárenské sítě**

- shrnutí závěrů studie proveditelnosti -

Studie proveditelnosti:

1. výrobní kapacity BPS Třeboň pro biometan

- ❑ Ve spolupráci se zástupci *Bioplyn Třeboň* ověřena možnost **rozšíření stanice až o cca 1/2** (tj. 500 kWe ~ 250 Nm³/hod, 2 mil. Nm³/rok BP resp. 1 mil. Nm³/rok biometanu)
- ❑ Celkové investice na úrovni **35 až 40 mil. Kč** a zahrnují mj. výstavbu nového fermentoru 2. stupně, skladu na digestát, dávkování substrátů, rozvodů, HZP, plyn. kotle, pozemky a staveb. práce.
- ❑ Možnost **rychlé realizace během let 2010/2011** (snazší povolovací podmínky)
- ❑ Od roku 2015 pak **možnost dalšího navýšení**, a to **na téměř dvojnásobek** (tj. na celkových 4 mil. Nm³/rok BP resp. 2 mil. Nm³/rok biometanu)...
- ❑ ... **bude-li ekonomické výhodné** část BP, dodávaného dnes do bioteplárny v lázních, přesměrovat na výrobu biometanu

Studie proveditelnosti:

2a. technické řešení úpravy bioplynu na biometan

- ❑ Osloveny přední dodavatelé nabízející různá technologická řešení
- ❑ Tito z nich podali oficiální nabídku:
  - **CarboTech** (D) - tlaková adsorbce (PSA)
  - **GreenLane Biogas** (S) - vodní tlaková vypírka (DWW)
  - **MT-BioMethan** (D) – aminová nízkotlaká vypírka (Aminwäsche)
  - **Xebec** (Can)/**Bonett** (CZ) – kinetická tlaková adsorpce (KPSA)
- ❑ Další z oslovených (Axiom (AT) a Haffmans/Norit group (NL) – obě membránová separace) nabídky nepodaly
- ❑ Nabídky obsahovaly přesnou specifikaci komponent „úpravny na biometan“ o dvou kapacitních velikostech: **250 Nm³/hod** a **500 Nm³/hod** a nabídkové ceny (v rozmezí **0,9-1,9 mil. EUR**)
- ❑ Celkové IN (vč. instalace): **cca 30 mil. CZK** menší, **+20 %** větší

Studie proveditelnosti:

2b. technické řešení vtláčecí stanice

- ❑ Zařízení zajišťuje měření kvality plynu a jeho množství, odorizaci, úpravu tlaku a příp. vlhkosti a spalného tepla (v něm. tzv. *BGEA*)
- ❑ Nabídky získány od společností:
  - **CarboTech** (D)
  - **MT-BioMethan** (D)
  - **Xebec** (Can)/**Bonett** (CZ)
  - **Wäga Wärme**, RMG Group, Honeywell (D)
- ❑ Nabídky obsahovaly přesnou specifikaci komponent „vtlačecí stanice“ o dvou kapacitních velikostech: cca **130-150 Nm³/hod** a **250-265 Nm³/hod** a nabídkové ceny (v rozmezí **0,7-1,4 mil. EUR**)
- ❑ Celkové IN (vč. instalace): **cca 25 mil. CZK** menší, **+5-15 %** větší

Studie proveditelnosti:

3. Lokalizace stanice úpravy a vtláčení do PS

- ❑ Posuzovány dvě možné lokality :
  - **Var 1** – RS Třeboň (nachází se na cestě plynovodu na BP z PBS do bioteplárny v lázních Aurora, propojovací plynovod v délce cca 200 metrů)
  - **Var 2** – RS Brilice (cca 2 kilometry, problémy s hledáním vhodné trasy)
- ❑ **Výhody a nevýhody:**
  - Vtláčení do RS Třeboň s nižšími IN, úpravná bioplynu i vtláčecí stanice by byla u RS, možná potřeba posuzování vlivů na ŽP
  - Vtláčení do RS Brilice jako varianta č. 2 (pokud var 1 neprůchodná), úpravná na biometan by byla na BPS, vtláčecí stanice opět u RS, možné problémy s pozemky

Závěry:

- ☐ Bioplyn v množství 2 mil. m³/rok získatelný za **necelých 1,2 Kč/kWh** (spal. tepla), dalších 2 mil. m³ od roku 2015 pak za cenu **+0,3 Kč/kWh**.
- ☐ Reálná návratnost projektu cca 15 let se dosáhne při prodejní ceně biometanu na úrovni **cca 2 Kč/kWh** (spal. tepla).
- ☐ Při získání dotace na polovinu investice úpravy a vtláčení biometanu by postačovala pro 15-letou reálnou návratnost projektu (tj. NPV za dobu 15 let) prodejní cena **cca 1,8 Kč/kWh**.
- ☐ Stejný výsledek by přinesl „německý“ model zodpovědnosti za stanici vtláčení (> 50 % IN a 100 % PN hradí distributor).
- ☐ **Náklady rozšíření BPS** by nesl *Bioplyn Třeboň*, **náklady úpravy a vtláčení biometanu** příjemce dotace příp. částečně distributor (bude-li vyjasněna legislativa).
- ☐ Emisní faktor CO₂ biometanu: **< 100 g/kWh**

Bezpečnostní výzkum ČR pod gescí MV ČR

* *zajištění základních funkcí obcí s rozšířenou působností prostřednictvím místní kritické infrastruktury*

	ZP <i>tis. m³/rok</i>	EE <i>MWh/r</i>	BPS 1 1 MWel.+ 0,8 MWth	BPS 2 upgrade Ekviv. BPS 1
Obyvatelé	3 000	10 000		
Firmy	4 000	16 000		
Celkem	7 000	26 000	8 000 MW el.	2 mil.m ³ BM/rok
Podíl			1/3 EE	1/3 ZP
Zajištění zásobování vodou, zdravotnické péče, krizového řízení města				

ZP: léto 200, zima 2000 (Nm³/hod), EE: 8 MW v zimě